

SELETUSKIRI

Regionaalministri määruse „Erakorraline toetus toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Regionaalministri määruse „Erakorraline toetus toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks” eelnõu kehtestatakse maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 2¹ lõike 1, § 11 lõike 1 ja § 18 lõike 1 alusel. Määruse eelnõu koostamisel on arvestatud Euroopa Komisjoni teatise „Riigiabi meetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale” (ELT C 101, 17.03.2023, lk 3–46) tingimusi.

2023. aasta riigieelarvega eraldati toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks 10 miljonit eurot sihipäraselt suunatud toetuse maksmiseks. Toetusvajaduse hindamisel on arvestatud 2023. aasta jaanuari alguses teadaolevaid statistilisi andmeid.

Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu on märkimisväärselt mõjutanud energiaturgu – kütuse, elektri ja gaasi hinnad on märkimisväärselt tõusnud, millel on tugev mõju nii põllumajandussektori ettevõtjatele kui toiduainetööstusele. Venemaa ja Ukraina teravilja ja õliseemnete toodangu olulisuse tõttu on agressiooni mõju tugev ka nende saaduste pakkumise vähenemisele maailmaturul ning kallinenud on loomasööt (suurim mõju sea- ja linnukasvatustes). Lisaks tarneahela kulude kasvule on kõrge inflatsiooni määr vähendanud lõpptarbija ostujõudu ning nõudlust, mis pärsib nii tööstuste, kui värske puu- ning köögivilja kasvatamisel suurenenud kulude ülekannet lõpptarbijale.

Põllumajanduse majandusharu majandusarvestuse esialgsel tulemustel (avaldatud 06.12.2022, Statistikaamet) suurenes kogutoodangu väärtus 2022. aastal võrdluses 2021. aastaga 44%, seejuures suurenes toodangu maht 4% ja tootjahinnad tõusid 40%. Muutused on sektori alajaotustes erinevad. Näiteks suurenes teravilja toodangu väärtus tootjahinnas 72%, millesse panustasid nii saagikus kui hinnatõus, kuid samal ajal värskel aedviljal toodangu väärtus tootjahinnas alanes -28%, kuna vegetatsiooniperiood ei soosinud aedvilja kõrgemaid saagikusi ja ka hinnatõus jäi väiksemaks (+18%). Tagasihoidlikumaks jäi ka puuviljade, marjade, lindude, munade ja sigade toodangu väärtuse muutus tootjahinnas. Põllumajanduse majandusharus tehtud kulud kokku suurenesid 27%, seejuures märkimisväärne oli elektri (2,1 korda), kütuse (+47%), loomasööda (+39%) ja väetiste (+53%) hinnatõus.

FADN¹ andmetel oli 2021. aastal kogutoodangu (sh toetused va investeeringutele) ja kogukulude suhe alla 1 ehk toodangu ja toetuste väärtus oli madalam kui kulud kokku, vaid sea- ja linnukasvatustes. Teistes tootmistüüpides katsid ühise põllumajanduspoliitika raames makstavad toetused tulupuudujäägi ning nimetatud suhtarv oli suurem ühest. Rakendades majandusarvestuses kasutatud hinna- ja mahuindekseid FADN tootmistüüpide 2021. aasta standardtulemustele, näeme, et olukord linnu- ja seakasvatustes ning aianduses ei parane 2022. aastal eelkõige tagasihoidlikuma saaduste hinnatõusu ning aianduses madalamate saagikuste tõttu, mistõttu kogutoodangu väärtus tõuseb vähem kui kulud kokku.

¹ Põllumajandusliku raamatupidamise andmevõrk (FADN)

Toidujulgeoleku vaates on kartuli ja aianduse saadustega isevarustatuse tase Eestis väga madal (2021. aastal kartul 59%, köögivili 41% ja värsked puuvili ja marjad 7%), mistõttu vajavad need sektorid kõrgendatud tähelepanu.

Toiduainetööstused (v.a kalatööstus) olid 2022. aasta I kvartalis 4,5 miljoni euroga kahjumis, 2022. aasta II ja III kvartali kasum oli kaks kolmandikku väiksem kui 2021. aasta II ja III kvartalis. Kasumit on vähendanud kiirem tooraine- ja energia-, kuid ka muude kulutuste (sh näiteks pakendid) kasv võrdluses müügitulu suurenemisega. Maksu- ja Tolliameti andmetel on stabiilselt käivet deklareerivate toiduainetööstuste deklareeritud käive deklareerimisperioodil 2022 I–IV kvartali võrdluses 2021 I–IV kvartaliga suurenenud 22%, samal ajal on kallinenud sisse ostetava toorme hinnad oluliselt enam, nt teravili 56%, piim 45%. Tooraine osa moodustab toiduainetööstuste kogukuludes 32–64%, energiakulud keskmiselt 2,4%. Seega on toidutööstuste kuludes toorainel (sh põllumajandustoodete ostukulud) suur osa (~2/3). Põllumajandustootjatele makstav hind on seni tõusnud, samas tööstused ei ole saanud väljamüügihinda samas mahus tõsta ja see väljendub majandustulemis.

Erakorralise toetusega antav abi toiduainetööstustele aitab osaliselt hüvitada tootmiskulusid ja selle kaudu ohjata survet hindade tõusule ja parandada hinnakonkurentsi tingimusi sisse toodava toidukaubaga.

Maaeluministerium on välja töötanud EMKF² meetme³ Venemaa agressioonist Ukrainas tingitud negatiivsete mõjude leevendamisel elektri- ja kütusehindade kompenseerimiseks kalatööstustele, vesiviljelejatele ning kalapüügiga tegelejatele, mistõttu on kala, vähilaadsete ja limuste töötlemise ja säilitamise ettevõtjad selle toetuse sihtgrupist väljas.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Erkki Miller (625 6503, erkki.miller@agri.ee), sama osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee), sama osakonna nõunik Liina Jürgenson (625 6270, liina.jyrgenson@agri.ee), sama osakonna peaspetsialist Renata Tsaturjan (625 6507 renata.tsaturjan@agri.ee), maaelupoliitika ja analüüsi osakonna nõunik Katre Kirt (625 6140, katre.kirt@agri.ee), sama osakonna nõunik Liisa Kähr (625 6551, liisa.kahr@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeriumi õigusosakonna nõunik Jaana Lepik (625 6202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu Maaeluministeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb viiest peatükist ja 13 paragrahvist.

Eelnõu 1. peatükk sätestab üldised nõuded.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse põllumajandussektorile ja toiduainetööstusele toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks erakorralise toetuse (edaspidi *toetus*) andmise tingimused ja kord.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse erakorralise riigiabi andmise alus ning milliseid Euroopa Liidu riigiabi andmist reguleerivaid määruseid toetuse andmisel kohaldatakse.

Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt kohaldatakse erakorralise riigiabi toetuse andmisel Euroopa Komisjoni teatise „Riigiabimeetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse

² Euroopa Merendus- ja Kalandusfond (EMKF)

³ [Maaeluministri 24.01.2023. a määrus nr 3 „Erakorraline toetus kalapüügiga, vesiviljelusega või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise tegelevale ettevõtjale“](#)

toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale” (ELT C 101, 17.03.2023, lk 3–46) (edaspidi *riigiabi ajutine raamistik*) osa 2.1.

Riigiabi ajutine raamistik näeb EL-i liikmesriikidele ette ühtsed reeglid riigiabi andmiseks ettevõtjatele, et võimaldada neil Venemaa agressioonist Ukraina vastu põhjustatud majanduslikust raskest olukorrast taastuda. Riigiabi ajutise raamistiku osa 2.1 sätestab, et praeguses kriisis võivad olla asjakohaseks, vajalikuks ja sihipäraseks lahenduseks ajutised piiratud abisummad põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevatele ettevõtjatele (edaspidi *põllumajandustootjatele*), keda Venemaa agressioon Ukraina vastu või kehtestatud sanktsioonid või neile reageerimiseks võetud vastumeetmed on mõjutanud. Samuti võib riigiabi ajutise raamistiku alusel toetada toiduainete tootmisega tegelevaid ettevõtjaid.

Komisjon loeb antava riigiabi Euroopa Liidu toimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 107 lõike 3 punkti b alusel siseturuga kokkusobivaks, kui on täidetud kõik järgmised tingimused (mida võib ja ka on käesolevas riigisisises määruses kitsendatud):

- a) abi ei ületa 250 000 eurot põllumajandustootja toetuse kohta või 2 000 000 eurot toiduainete tootmisega tegeleva ettevõtja kohta;
- b) põllumajandustootjatele antava abi summat ei tohi kindlaks määrata turule viidud kaupade hinna või koguse alusel;
- c) abi antakse kriisist mõjutatud ettevõtjatele;
- d) abi antakse hiljemalt 31. detsembril 2023.

Toetuse maksmiseks riigiabi ajutise raamistiku alusel peab riik saama meetmele Euroopa Komisjonilt heakskiidu. Selleks esitas Maaeluministerium maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse alusel 3. märtsil 2023. aastal Euroopa Komisjonile riigiabi teatise, mis registreeriti komisjonis numbriga SA.106614. Tulenevalt ELTL-i artikli 108 lõikest 3 ei saa toetust anda (s.t toetuse määramise otsuseid teha) enne komisjonilt heakskiitva otsuse saamist.

Eelnõu § 2 lõikes 2 nimetatakse ära valdkonnad, mida suurenenud sisendihinnad on negatiivselt enim mõjutanud, milleks on põllumajandustoodete esmatootmise ja toiduainetööstuse tegevusvaldkond. Põllumajandustoodetena käsitatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted.

Eelnõu § 2 lõige 3 näeb ette õigusliku aluse toetuse maksmiseks põllumajandustootjatele olukorras, kus riigiabi ajutine raamistik ei ole kohaldatav, kuna riigiabi ajutises raamistikus sätestatud toetuse maksimaalne piirmäär, 250 000 eurot, on ületatud. Kui põllumajandustootjal on riigiabi ajutise raamistiku osas 2.1 ettenähtud piirmäär 250 000 eurot täitunud ja seetõttu talle selle raamistiku alusel abi andmist kohaldada ei saa, on põllumajandustootjale siiski võimalik abi anda komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse ELTL artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17), alusel kuni 25 000 eurot. Põllumajandustootjatele seatud piirmäär on oluliselt madalam kui toiduainetööstustele seatud piirmäär (2 miljonit eurot), mistõttu arvestades eelarvelist jaotust puudub vajadus võimaldada vähese tähtsusega abi maksmist toiduainetööstustele.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse, kes saab toetust taotleda.

Eelnõu § 3 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse põllumajandustoodete esmatootmisega tegelevale füüsilisest isikust ettevõtjale või juriidilisele isikule, kes tegeleb Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisaga hõlmatud põllumajandustoodete, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustoodete (edaspidi *põllumajandustooted*) esmatootmise tegevusvaldkonnas.

Lõike 1 punktides 1–4 loetletakse käesoleva määruse alusel erakorralise toetuse alusel toetatavad põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnad, mille puhul Venemaa Föderatsiooni Ukrainasse sissetungi tõttu suurenenud sisendihindadest ja kehtestatud kaubanduspiirangutest tekkinud majandusliku kahju osaliseks hüvitamiseks toetust antakse.

Tegemist on põllumajanduslike tegevusvaldkondadega, mis toidujulgeoleku vaates ja Maaeluministeeriumi analüüside põhjal on välja selgitatud kui antud kriisist enim negatiivselt mõjutatud tegevusvaldkonnad. Sellisteks tegevusvaldkondadeks on: seakasvatus, linnukasvatus, kartuli, köögi- ja puuvilja-, maasika- ja marjakasvatus avamaal (edaspidi *kartul ja aiandus avamaal*) ja köögivilja-, köögivilja- ja maitsetaime-, maasika- ning lillekasvatus köetavas kasvuhooones (edaspidi *katmikala aiandus*).

Eelnõu § 3 lõike 2 kohaselt võib toetust taotleda toiduainete töötlemisega (edaspidi *toiduainetööstus*) tegelev isik, kes vastab järgmistele nõuetele:

- 1) ta on füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiline isik;
- 2) ta tegutseb punktis 3 nimetatud põhitegevusalal, mida Venemaa sissetungi tõttu Ukrainasse on suurenenud sisendihinnad negatiivselt enim mõjutanud;
- 3) tema põhitegevusala on EMTAK-i kohaselt toiduainete tootmine (EMTAK-i jao C alajagu 10), välja arvatud kala, vähilaadsete ja limuste töötlemine ja säilitamine (EMTAK-i jao C alajagu 102) ning lemmikloomade valmistoidu tootmine (EMTAK-i jao C alajagu 1092);
- 4) ta on tegutsenud punktis 3 nimetatud põhitegevusalal taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahel majandusaastal.

Venemaa sissetung Ukrainasse on suurendanud sisendihindu, millest negatiivselt enim mõjutatuks loetakse selle määruse tähenduses neid ettevõtjaid, kelle põhitegevusalaks on toiduainete tootmine. Selle toetuse peamiseks eesmärgiks on hüvitada märkimisväärselt kasvanud energiakulusid 2022 aastal võrdluses 2021. aastaga, sest toiduainetööstused on tulenevalt Venemaa sõjalise agressiooniga Ukraina vastu pidanud toime tulema erakordselt suure ja ootamatu hinnatõusuga, seda eriti maagaasi ja elektri puhul, aga ka paljude muude energiaallikate hinnatõusuga, millest tulenevalt toetatakse neid toiduainetööstuseid, kes on tegutsenud taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahel majandusaastal. Esmatähtis on toetada just toiduainetööstuseid, et suudetaks tagada elanikele toidu kättesaadavus. Täpsemalt on selgitatud eelnõu sissejuhatavas osas Venemaa sissetungi mõjusid Ukrainasse ning sellest tulenevat vajadust toetada toiduainetööstuseid energiakulude osalise hüvitamisega.

Eelnõu §-s 4 on sätestatud nõuded taotlejale.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt ei saa taotleda toetust eelnõu §-s 3 nimetatud isik (edaspidi *taotleja*), kui tema suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot.

Pankrotiseaduse § 1 lõigete 2 ja 3 kohaselt on võlgnik maksejõuetu, kui ta ei suuda rahuldada võlausaldaja sissenõutavaks muutunud nõuet ja see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine ning juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. Kohustustena arvestatakse ka nõudeid, mis ei ole muutunud sissenõutavaks. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollib taotleja ja toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu ametlikust võrguäljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt välistatakse need taotlejad, kelle suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu kehtestatud sanktsioone. Kõnealune tingimus tuleneb riigiabi ajutise raamistiku punktist 52.

Eelnõu § 4 lõikes 3 kehtestatakse erisus, mille kohaselt saab toetust taotleda ka äriühing, kes on täielikult üle võtnud oma füüsilisest isikust osanikule, aktsionärile kuulunud põllumajandusettevõtte või toiduainetöötlemise ettevõtte (edaspidi *töötlemisettevõtte*). Selle erisusega on toetuse taotlemiseks antud võimalus ka neile äriühingutele, kes on muutnud oma ettevõtluvormi füüsilisest isikust ettevõtjast (edaspidi *FIE*) äriühinguks 2022. aasta jooksul. Sellisel juhul võrreldakse taotleja müügitulu selle FIE müügitulu andmetega, kelle põllumajandusettevõtte või töötlemisettevõtte üle võeti. Taotluse esitamise ajaks peab ülevõetud

FIE olema oma tegevuse lõpetanud. FIE kohustused ja vara peavad olema üle läinud toetust taotlevale äriühingule.

Eelnõu 2. peatükk sätestab toetuse andmise tingimused põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetuse andmiseks täpsemad tingimused põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas ning sätestatakse toetuse taotlejale põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkondade kaupa valdkonnapõhised tingimused. Tingimuste kehtestamisel on silmas peetud asjaolu, et sisendite hinnatõusust tingitud majanduslik kahju sissetuleku languse näol puudutab ennekõike omatoodetud põllumajandustooteid turustavaid ettevõtjaid ning seega on toetus suunatud neile. Seetõttu seatakse valdkondade põhiselt loomade ja hektarite ning katmikala ruutmeetrite arvu osas miinimumid, millest vähema arvu põllumajandusloomade (sh kodulindude) kasvatamist või väiksemal pindalal kartuli, puu- ja köögivilja, maasika või marjade kasvatamist või köetavas kasvuhoones köögivilja, köögivilja- ja maitsetaime, maasika ja lillede kasvatamist loetakse kas täielikult või valdavas osas vaid oma majapidamise tarbeks kasvatamiseks ning sellistele loomapidajatele ja taimekasvatajatele toetuse andmine ei ole õigustatud. Teisalt on toetuse andmise eesmärk aidata kaasa toidujulgeoleku tagamisele, mistõttu toetatakse just turule toitu tootvaid ettevõtjaid. Samal põhjusel on seatud ka põllumajandustoodete 2022. aastal müügitulu saamise nõue. Müügitulu saamist kontrollib PRIA äriregistrile esitatud 2022. aasta majandusaasta aruande või Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsilise isiku tuludeklaratsiooni vormi E andmete põhjal, võttes arvesse taotleja kogu põllumajandustoodete müügitulu andmed, mitte üksnes selle valdkonna müügitulu andmed, mille kohta ta toetust taotleb.

Eelnõu § 5 lõike 1 punktides 1–8 määratakse põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkondade kaupa kindlaks see, mille alusel põllumajandustootjale riigiabi ajutise raamistiku osas 2.1 sätestatud tingimustel erakorralist toetust antakse.

Punkti 1 kohaselt antakse seakasvatajale toetust maaeluministri 24. novembri 2021. a määruse nr 74 „Põllumajandusloomade märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajandusloomade tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ § 2 lõike 3 punktides 3–6 nimetatud emise (edaspidi *emis*) või muu sea kohta. Karjades, kus on nii emis kui muud sead, saavad toetust kõik nõuetele vastavad sead (alates esimesest seast). Nõuetekohaseks loetakse emised ja muud sead, kelle pidamisest on taotleja 31. detsembri 2022. aasta seisuga põllumajandusloomade registri pidajat õigeaegselt (hiljemalt 16. jaanuariks 2023. aastal) teavitanud. Toetuse eesmärgiks on toidujulgeoleku tagamine, mis tähendab mh tootmise jätkusuutlikkuse tagamist. Seetõttu on oluline toetada emiseid, et säiliks põhikari. Maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruse nr 74 „Põllumajandusloomade märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajandusloomade tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ kohaselt esitab loomapidaja üks kord aastas teatise tema peetavate sigade vanusegruppide kohta. Nimetatud vanusegrupe on kümme ja need on: põrsad, kesikud, paaritamata nooremised, paaritamata emised, esimest korda paaritatud emised, korduvalt paaritatud emised, kuldid, nuumsead eluskaaluga 50–80 kg, nuumsead eluskaaluga üle 80 kg kuni 110 kg, nuumsead eluskaaluga üle 110 kg. Selle toetuse andmisel võetakse emistena (tõusead eluskaaluga 50 kg ja enam) arvesse kõik neli teatistes toodud emise (paaritatud või veel paaritamata) vanusegruppi. Kuna seakasvataja peab oma igapäevases majandustegevuses järgima maaeluministri 3. detsembri 2002. aasta määruses nr 80 „Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele“ esitatud nõudeid ja sätestatud mõisteid, siis lähtub ta emise märkimisel nendesse gruppidesse § 2 sätestatud nooremise ja emise määratlusest, mille järgi nooremiseks loetakse emane paaritusealine siga kuni esmakordse poegimiseni ja emiseks loetakse poeginud emane siga. Määruses nr 74 esitatud vanusegruppide

väljatöötamisel on lisaks sellele lähtunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1165/2008, 19. november 2008, elusloomade ja liha statistika kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 93/23/EMÜ, 93/24/EMÜ ja 93/25/EMÜ lisas II toodud elusloomade kategooriatest, millest tulenevalt on emised tõusead eluskaaluga 50 kg ja enam ja kes võivad registreerimise hetkel olla nii paaritatud kui paaritamata. Nimetatud määruse kohaselt tuleb nuumemised märkida nuumsigade vanusegruppidesse vastavalt nende kaalu kategooriatele. Muuks seaks loetakse kõik sead (põrsad, kesikud, nuumsead) välja arvatud emised. Teatis esitatakse 31. detsembri seisuga hiljemalt järgmise kuu 15. kuupäevaks. Seetõttu antakse toetust loomapidajale, kes pidas emist 31. detsembri 2022. aasta seisuga ja oli sellest põllumajandusloomade registri pidajat teavitanud hiljemalt 2023. aasta 16. jaanuariks. Teavituse kuupäev 2023. aasta 16. jaanuar annab toetuse taotlejale lisapäeva, sest 2023. aastal on 15. jaanuar pühapäev. Veterinaarseaduse § 35 lõike 5 kohaselt vastutab põllumajandusloomade registrisse kantud andmete õigsuse eest nende esitaja. Põllumajandusloomade registrisse isiku ja tema tegevuskoha kohta ning loomade ja nende liikumise kohta kantud andmete muutumise korral esitatakse taotlus andmete muutmiseks viivitamata, kuid mitte hiljem kui viis tööpäeva pärast andmete muutumist. Andmete kandmist registrisse ja ebaõigete andmete parandamist registris reguleerib maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruse nr 73 „Põllumajandusloomade registri põhimäärus“ § 14. Taotleja, kes taotleb toetust emiste eest saab muude sigade olemasolul taotleda toetust ka muude sigade eest. Muude sigade kohta antakse toetust taotlejale, kes pidas 31. detsembri 2022. aasta seisuga põllumajandusloomade registri andmetel sigu ja kelle pidamisest oli taotleja samuti registripidajat teavitanud hiljemalt 2023. aasta 16. jaanuariks.

Punktides 2—4 on sätestatud toetuse andmise alused kodulindude pidamisel. Punkti 2 kohaselt antakse linnukasvatajale toetust 30. aprillist kuni 31. detsembrini 2022. aastal põllumajandusloomade registri andmetel peetud broilerite, partide, hanede või kalkunite koguarvu aritmeetilise keskmise alusel.

Kui linnukasvataja pidas 30. aprillist kuni 31. detsembrini 2022. aastal munakanu antakse talle § 5 lõige 1 punkti 3 kohaselt toetust nimetatud perioodil peetud munakanade arvu aritmeetilise keskmise alusel. Kui linnukasvataja pidas 30. aprillist kuni 31. detsembrini 2022. aastal vutte antakse talle § 5 lõige 1 punkti 4 kohaselt toetust nimetatud perioodil peetud vuttide arvu aritmeetilise keskmise alusel. Seejuures on oluline, et § 5 lõike 1 punktides 2—4 nimetatud kodulindude pidamisest pidi taotleja registripidajat teavitama hiljemalt 16. jaanuariks 2023. aastal. Maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruse nr 74 „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ kohaselt esitab loomapidaja individuaalselt identifitseerimata loomade (milleks on ka kodulinnud) loomarühma suuruse muutumise kohta andmed kuu viimase kuupäeva seisuga sündmusele järgneva kuu viiendaks kuupäevaks. Hiljemalt 16. jaanuariks 2023. aastal tehtud teavitus ei too seega linnukasvatajale kaasa täiendavaid kohustusi. Kuupäev 16. jaanuar 2023. aastal on valitud teavitamise kuupäevaks seetõttu, et ühtlustada (kuivõrd toetust võib taotleda ühes või mitmes tegevusvaldkonnas) toetuse nõudeid sea- ja linnukasvatases.

Punktide 5—7 kohaselt antakse kartuli ja aiandus avamaal tegevusvaldkonnas toetust 2022. aastal kasvatatud kartuli, köögivilja, puuvilja ja marjade ning maasika hektari kohta. Toetuse suurus arvutatakse taotleja 2022. aastal kasvatatud asjakohase kultuuri hektarite alusel. PRIA teeb taotleja 2022. aastal kasvatatud kartuli, köögivilja, maasika, viljapuu- ja marjaia hektarite arvu kindlaks olemasolevate andmete (näiteks 2022. aasta pindalatoetuste või erakorralise toetuse menetlemise käigus kindlaks tehtud pindala, sateliidi fotod, riigi toidu ja sööda käitlejate register, taimetervise register jne) põhjal või küsib vajadusel taotlejalt andmeid juurde (nt põlluraamat, maakasutusõiguse alus jne). Kui kartuli, köögivilja, maasika ja marjade kasvatamine toimus külmas (mittekõetavas) kasvuhooones või kiletunnelis, siis käsitletakse seda avamaana ja toetus arvutatakse § 6 lõike 1 punkti 8 alusel.

Punkti 8 kohaselt antakse katmikala aianduse valdkonnas toetust köetava kasvuhoone ruutmeetri kohta. Köetava kasvuhoone puhul võetakse arvesse see pind, mida toetuse taotleja kasutas 2022. aastal vähemalt 9 kuud, sh oktoobris ja novembris. PRIA teeb 2022. aastal köögivilja, köögivilja- ja maitsetaime, maasika ja lille kasvatamiseks kasutatud köetava kasvuhoone pinna, sügise kütteperioodi ja kasvatatud põllumajanduskultuuri kindlaks olemasolevate andmete (näiteks ehtisregister, satelliidi fotod, riigi toidu ja sööda käitlejate register, taimetervise register jne) põhjal või küsib taotlejalt andmeid juurde (nt kuludokumendid energiatarbimise kohta, raamatupidamise dokumentid jne) või kohapealse kontrolli käigus.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse, et seakasvatuse puhul antakse toetust emise või muu sea kohta, kui 2022. aastal on toimunud põllumajandusloomade registri andmetel sigade liikumisi taotleja tegevuskohast välja või tapamajja. Ettevõttest sigade välja liikumisi vaadatakse taotleja põhiselt. Kui taotlejal on mitu tegevuskohta ja liikumine toimub nende tegevuskohtade vahel, siis seda tegevuskohast välja liikumiseks toetuse andmise tingimuste kohaselt ei loeta. Täiendav toetuse saamise tingimus § 5 lõikes 2 sigade 2022. aastal tegevuskohast välja liikumise kohta on seatud seetõttu, et toetus on suunatud oma toodetud toodangut turustavatele ettevõtjatele. Sigade liikumist tegevuskohast välja (taotleja ettevõtetest välja või tapamajja) vaadatakse taotleja kõikide tegevuskohtade (ettevõtete) põhiselt. Maaeluministri 25. novembri 2021. aasta määruse nr 74 „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ kohaselt esitab loomapidaja sigade liikumise kohta põllumajandusloomade registrile andmed viie tööpäeva jooksul loomade tegevuskohta tootmise või sealt väljaviimise päevast arvates. Seega ei too täiendav nõue taotlejale kaasa täiendavaid kohustusi.

Eelnõu § 5 lõikes 3 täpsustatakse, et kui taotlejal puudus 31. detsembri 2022. aasta seisuga emis, antakse muu sea kohta toetust üksnes siis, kui taotleja pidas 31. detsembri 2022. aasta seisuga vähemalt 20 siga.

Eelnõu § 5 lõikes 4 sätestatakse linnukasvatuse puhul nõue, et toetust antakse taotlejale, kui ta sai 2022. aastal põllumajandustoodete müügist müügitulu. Samuti sätestatakse selles lõikes lindude keskmised piirmäärad, mille puhul toetust antakse. Selliseks piirmääraks broilerite, partide, hanede või kalkunite puhul on kokku vähemalt 25, munakanadel vähemalt 25 ja vuttidel vähemalt 100 lindu. Eesti linnukasvatuse sektor on väike ja mitmekülgne. Märkimisväärselt peetakse linde hobikorras oma majapidamise tarbeks. Seetõttu loetakse eelnõu § 5 lõikes 4 piirmääradest vähema arvu kodulindude kasvatamist kas täielikult või valdavas osas vaid oma majapidamise tarbeks kasvatamiseks ning sellistele linnukasvatajale toetust ei anta.

Eelnõu § 5 lõikes 5 täpsustatakse lindude arvu aritmeetilise keskmise arvutamist. Sätte kohaselt võtab PRIA lindude arvu aritmeetilise keskmise arvutamisel aluseks ajavahemikul 30. aprillist kuni 31. detsembrini 2022. aastal registripidajale maaeluministri 24. novembri 2021. a määruse nr 74 „Põllumajanduslooma märgistamise ja registreerimise ning veisepassi väljastamise kord, põllumajanduslooma tapmisest ja hukkumisest ning kõrvaldamisest teavitamise kord ning identifitseerimisvahendi eemaldamise ja asendamise nõuded“ kohaselt teavitatud lindude arvu ning ümardab saadud tulemuse täisarvuni.

Eelnõu § 5 lõikes 6 sätestatakse avamaakultuuride kasvatamise puhul toetuse saamise üldine nõue, et taotleja 2022. aastal põllumajandustoodete müügist saadud müügitulu oli vähemalt 500 eurot taotleja kogu tema kasutuses olnud põllumaa ja püsiluhtuuride aluse maa hektari kohta, olenemata kas ta taotleb toetust ühes või mitmes lõikes 6 nimetatud punktis. Lisaks kehtestatakse vähemalt kui suurel pinnal kultuure kasvatati. Väiksemal pindalal kui 0,5 ha kartuli, puu- ja köögivilja, maasika või marjade kasvatamist loetakse kas täielikult või valdavas osas vaid oma majapidamise tarbeks kasvatamiseks ning sellistele taimekasvatajatele toetust ei anta. Seega saab toetust kartulikasvataja, kes kasvatas 2022. aastal kartulit vähemalt 0,5 hektaril ja/või köögiviljakasvataja, kes kasvatas 2022. aastal avamaa köögivilja vähemalt 0,5 hektaril ja/või

puuvilja-, marja- ja maasikakasvatajale, kes kasvatas 2022. aastal maasikaid, puuvilja- või marjakultuure kokku vähemalt 0,5 hektaril. Maasika, puuvilja ja marjade puhul ei ole oluline, kas 0,5 hektaril kasvati ainult ühte või erinevaid puuvilja- ja marjakultuuride liike. Mõisteid „põllumaa“ ja „püsilikultuuride alune maa“ tuleb mõista maaeluministri 20.12.2022. a määruse nr 67 „Põllumassiivi kaardi koostamise, põllumassiivi toetusõigusliku pindala määramise ja põllumassiivi kasutamise kohta andmete esitamise tingimused ja kord“ tähenduses. Müügitulu tuleb vaadata taotleja kasutuses olnud kogu põllumaa ja püsilikultuuride aluse maa kohta (püsirohuma arvesse ei lähe).

Eelnõu § 5 lõikes 7 sätestatakse, et katmikala aianduse puhul antakse toetust vähemalt 100 ruutmeetri koeta kasvuhoone ruutmeetri kohta, kui taotleja kasvatas 2022. aastal köögivilja, köögiviljataimi, maitsetaimi, maasikat või lilli vähemalt üheksal kuul aastas, sealhulgas oktoobris ja novembris ja sai 2022. aastal müügitulu ning kasvuhoonel on kasutusluba või on esitatud kasutusteatis. Toetus on suunatud nn aastaringset kasutuses olevate köetavate kasvuhoonete tootmiskulude, eelkõige sügisel märkimisväärselt kallinenud elektri- ja kütusekulude osaliseks hüvitamiseks. Köetava kasvuhoone kasutusperiood (vähemalt üheksal kuul aastas) ei pea olema katkematu. Kasvuhoone kasutusperiood oleneb kasvatatavatest kultuuridest, aastaajast ja kultuuride vahetuse perioodist. Näiteks kasvatatakse pikka kurki aastas 3 tsükli, kusjuures talvisel kasvutsükli annab üks taim saaki 14-15 nädalat, tomatit aga ühe tsükli ja saaki saadakse olenevalt aastast aprillist detsembrini. Samas salati ja maitsetaimede külv toimub igal nädalal ja saak valmib keskmiselt 30—45 päevaga. Suvelilli kasvatatakse veebruarist juunini ning seejärel (juulist detsembrini) enamasti potililli (krüsanteeme, alpikanni, jõulutähti).

Kasutusluba ja kasutusteatis ei ole vajalik enne 1995. aastat õiguslikul alusel ehitatud kasvuhoone puhul, kuna enne 1995. aastat ehitatud ehitiste puhul on ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 21 lõike 3 kohaselt ehitise kasutamine lubatud kasutusteatisel või kasutusloal, seda juhul, kui see ehitis oli enne viidatud seaduse jõustumist vabastatud kasutusloa kohustusest. Kasutusloa kohustus tekkis 1995. aastal jõustunud planeerimis- ja ehitusseadusega ning kohaldub sellest ajast alates uutele ehitistele. Toetuse eesmärk on hüvitada kasvuhoones kasvatajate kulusid, sõltumata sellest, mis aastal see kasvuhoone ehitati. Oluline on, et seda 2022. aastal tootmiseks kasutati. Küll aga peaksid kõik ehitised olema nähtavad ehitisregistrist.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse toetuse ühikumäär ja toetuse suuruse arvutamine põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas.

2023. aasta riigieelarvega toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks eraldatud rahalistest vahenditest eraldatakse pool põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnale. Esmatootmise valdkondade rahaliste vahendite jaotus on järgmine: sealihatootmine ~53%, linnukasvatuse (linnuliha ja munad) ~13%, kartulikasvatuse ja aianduse avamaal ~14% ja aianduse katmiklalal ~20%, milles võeti arvesse toetatavate sektorite kulude suurenemist võrdluses müügitulu suurenemisega. Põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas toetuse andmiseks ettenähtud vahendite jaotuse kehtestab maaeluminister maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse § 2¹ lõike 2 alusel käskkirjaga.

Eelnõu § 6 lõike 1 punktides 1–9 kehtestatakse toetuse ühikumäärad §-s 5 nimetatud nõuetekohase looma, linnu, hektari ja ruutmeetri kohta. Toetuse ühikumäär on toetusõigusliku emise kohta kuni 67 eurot ja muu sea kohta kuni 4,30 eurot. Saaremaal peetud emise kohta kuni 80 eurot ja muu sea kohta kuni 5,20 eurot. Kuna saareline ühendus toodangu turustamisel suurendab turustamiskulusid on ühikumäär 20% kõrgem. Ühikumäär broileri, pardi, hane, kalkuni kohta on kuni 0,85 eurot ja munakana kohta kuni 0,60 eurot. Vuti kohta makstakse toetust kuni 0,13 eurot. Kartuli ja avamaa aianduse hektari ühikumääraks on kuni 100 eurot hektari kohta. Toetusõigusliku köetava kasvuhoone ühikumäär on kuni 8 eurot ruutmeetri kohta. Maksimaalsed ühikumäärad on leitud jaanuari 2023. alguses teada olnud statistiliste andmete alusel.

Eelnõu § 6 lõikes 2 on toodud säte, kui esitatud nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab toetuse andmiseks ettenähtud vahendeid. Toetuse olemusest tulenevalt on õigustatud toetust anda kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks, mistõttu eelarve mittejätkmise korral on üheks alternatiiviks hektaripõhise, linnu, looma või ruutmeetri kohta ühikumäära vähendamise mehhanism, mille kohaselt kõik nõuetele vastavad taotlejad saavad toetust, ent vähendatult. Seetõttu vähendab PRIA sellisel juhul kehtestatud ühikumäära nii palju, et kõik taotlejad saaksid toetust maksimaalsel võimalikul määral. Toetuse ühikumäära vähendamisel peab PRIA järgima taotlejate võrdse kohtlemise põhimõtet. Tegevusvaldkondade rahalised vahendid on piiratud maaeluministri käskkirjaga ja § 6 lõikes 1 punktides 1–9 kehtestatud maksimaalsete ühikumääradega. Juhul kui taotleja § 2 lõikes 3 nimetatud piirmäärad eelnimetatud tingimustel taotletud ühikute alusel täituvad, jaotatakse eelarvevahendid eelkõige ümber tegevusvaldkonna sees, järgides § 6 lõikes 1 nimetatud maksimaalseid ühikumäärasid. Seejärel kui sellele tegevusvaldkonnale eraldatud rahalisi vahendeid on rohkem, kui taotletud ühikute alusel arvatud summa, suunatakse üle jäävad vahendid toiduainetööstuse tegevusvaldkonna toetamiseks.

Eelnõu § 6 lõike 3 kohaselt on põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta riigiabi ajutise raamistiku punkti 62 alapunktis a sätestatud 250 000 eurot. Üle 250 000 eurost toetust on võimalik maksta üksnes juhul, kui on kohaldatav eelnõu § 6 lõige 5, mis võimaldab toetust suurenda ettevõtte kohta vähese tähtsusega abina kuni 25 000 euronit võttes arvesse taotleja põllumajandusliku vähese tähtsusega abi jääki.

Eelnõu § 6 lõikes 4 sätestatakse, et taotleja ja taotlejaga ühte kontserni kuuluv ettevõtja või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad saavad kokku toetust taotleda vastavalt §-s 6 sätestatud ulatuses. Ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad loetakse üheks ettevõtjaks. Näiteks kui põllumajandustoodete esmatootmise kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad ettevõtja B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Ettevõtja A (emaettevõtja) ja ettevõtja B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Ettevõtja A ja ettevõtja B mõlemad taotlevad toetust 200 000 eurot. Kui ettevõtjale A määrati juba toetust 200 000 euro ulatuses, siis ettevõtja B saab maksimaalset määrata toetust 50 000 euro ulatuses, sest nad loetakse üheks ettevõtjaks ning selle määruse § 6 lõike 4 kohaselt on maksimaalne toetuse suurus kontserni kuuluvatele põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonna ettevõtjatele kokku 250 000 eurot. Samuti kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonna ettevõtja taotleb abi 125 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine ettevõtja taotleb samuti 125 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 250 000 euro suuruse toetuse nõude. Toetuse suuruse arvestamisel järgitakse riigiabi ajutise raamistiku punkti 61 alapunktis a sätestatud piirmäära ja võetakse arvesse ühe ettevõtja (st kontserni ja valitseva mõju kaudu seotud ettevõtja) kohta makstud kogu riigiabi ajutise raamistiku alusel makstud toetused: nii käesoleval aastal kui ka 2022. aastal makstud toetused.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku § 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamust on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavateks ettevõtjateks on tegutsevad ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade

omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või;
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eespool toodud ühe ettevõtja käsitlus tuleneb EL-i õiguses rakendatavast põhimõttest, mille kohaselt mitut eraldiseisvat ettevõtjat võidakse riigiabieskirjade kohaldamise eesmärgil lugeda üht majandusüksust moodustavaks. Sel juhul peetakse seda majandusüksust asjaomaseks ettevõtjaks. Euroopa Kohus arvestab enamusosaluse olemasolu ning muid asjaomaseid funktsionaalseid, majanduslikke ja orgaanilisi sidemeid.⁴ Eelnõu kohaselt loetakse üheks ettevõtjaks konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad.

Paragrahvi 6 lõikes 4 sätestatu eesmärk on vältida ebatervet konkurentsikeskkonda ning hajutada toetust ühtlasemalt enama arvu ettevõtjate vahel.

Eelnõu § 6 lõike 5 kohaselt on teatud tingimuste täitmisel võimalik selle määruse alusel antavat toetust suurendada kuni 25 000 euro võrra. Eelnõu § 6 lõike 5 kohaselt ei tohi juhul, kui rakendatakse komisjoni vähese tähtsusega abi määrust (EL) nr 1408/2013⁵, jooksva majandusaasta ja sellele eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud põllumajandusliku vähese tähtsusega abi ületada ühe ettevõtja kohta 25 000 eurot. Vähese tähtsusega abi määrust kohaldatakse juhul, kui riigiabi ajutise raamistiku punkti 62 a alusel on riigiabi piirmäär ületatud.

Eelnõu § 6 lõike 6 kohaselt loetakse üheks ettevõtjaks isikud komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artikli 2 lõike 2 tähenduses (sh kui ettevõtte omab teises ettevõttes aktsionäride või osanike hälteenamust). Nimetatud nõue tuleneb komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artikli 2 lõikest 2 ja artikli 3 lõikest 3a.

Eelnõu § 6 lõike 7 kohaselt sätestatakse millised EL-i riigiabi aktides sätestatud kumuleerimisreegleid arvesse võetakse. Viidatud reeglid on sätestatud riigiabi ajutise raamistiku punktis 53 ning komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 artiklis 5. Vähese tähtsusega abi ei või kumuleerida samade abikõlblike kulude osas riigiabiga. Seejuures erinevate abikõlblike kulude puhul (nt erinevad loomad) saab toetust anda nii riigiabina kui ka vähese tähtsusega abina.

Vähese tähtsusega abi vaba jääki ning saadud riigiabi andmeid saab kontrollida riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrist (www.fin.ee/riigiabi).

Eelnõu 3. peatükk sätestab toetuse andmise tingimused toiduainetööstuse valdkonnas.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse toetuse andmise täpsemad tingimused toiduainetööstustele.

Eelnõu § 7 lõikes 1 sätestatakse, et toetust antakse töötlemisettevõtte suurenenud energiakulu (elekter, soojus, kütus v.a transpordiks) hüvitamiseks. Arvesse võetakse 2022. aastal suurenenud energiakulu, mis on tekkinud pärast Venemaa sõjalise agressiooni algust Ukraina vastu, see tähendab ajavahemik 1. märts kuni 31. detsember 2022. aastal. Toetust saab taotleja üksnes sellise energiakulu hüvitamiseks, mis on selgelt seostatav taotleja majandustegevusega toiduainete tootmise valdkonnas ehk töötlemisettevõttega. Näiteks peab olema töötlemisettevõttes vajaliku elektri tarbimine muust elektritarbimisest eraldi mõõdetav või millele on teenusepakkuja eraldi arve esitanud.

⁴ Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELTL-i artikli 107 lõike 1 tähenduses (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1–50), punkt 11 ning seal viidatud Euroopa Kohtu praktika, kättesaadav aadressil [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN).

⁵ Komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 konsolideeritud versioon on kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A02013R1408-20190314>.

See tähendab, et toetust saab taotleda töötlemisettevõtte suurenenud energiakulu hüvitamiseks, mis arvutatakse järgmise valemi alusel: töötlemisettevõtte 1. märtsi kuni 31. detsembri 2022. aasta energiakulu maksumusest lahutatakse 2021. aasta sama ajavahemiku energiakulu maksumus ning saadud energiakulu maksumuse vahe hüvitatakse toetuse maksimaalse suuruse ulatuses. Energiakulu arvutamisel ei võrrelda tarbitud energia koguseid, vaid arvesse võetakse üksnes energiakulu, sest tarbitud energia koguseid võivad mõjutada erinevad tegevused, mida toiduainetööstused tegid, et tulla toime kasvavate energiakuludega. Näiteks osad tootmisliinid suleti või vähendati tootmisvõimsust, mille tulemusena energia tarbimine (energia kogused) vähenesid, kuid hinnatõusu tulemusena energiakulu siiski suurenes. Tagamaks, et toetust saaksid need toiduainetööstused, keda erakordselt suure ja ootamatu energia hinnatõus mõjutas, sätestatakse eelnõu § 7 lõikes 2, et toetust antakse üksnes siis, kui taotleja töötlemisettevõtte 2022. aasta energiakulu ja taotleja toiduainete tootmise tegevusalal saadud müügitulu suhtarv on võrreldes 2021. aasta sama suhtarvuga 10% võrra halvenenud. Täpsemalt on selgitatud energiakulu vahe arvutamist seletuskirja eelnõu § 8 lõike 1 selgitava osa juures.

Energiana käsitatakse energiatooteid energiamajanduse korralduse seaduse § 2 punkti 3 tähenduses ehk energiatooted, sealhulgas põlevkütus, soojus, taastuvenergia, elekter ja muu energiatoode. Energiakulu vahe hüvitatakse olenemata sellest, millist energiaallikat (näiteks elekter, kütus v.a transpordiks, kaugküte, soojuspump jne) töötlemisettevõttes kasutatakse. Energiakulu vahe arvutamisel võetakse arvesse kogu energiakulu olenemata sellest, kas töötlemisettevõttes kasutatakse ühte energiaallikat või erinevaid energiaallikaid. Küll aga ei võeta toetuse arvutamisel arvesse 2022. aastal elektrituruseaduse alusel elektri universaalteenusena tarbitud elektrit, et vältida sama kulu topelt hüvitamist kui ka tulumaksuseaduse § 8 tähenduses seotud isikult ostetud energia maksumust. Näiteks kui töötlemisettevõttes tarbiti 1. novembrist elektrit universaalteenusena, siis energiakulu arvutatakse järgmiselt: töötlemisettevõtte energiakulu ajavahemikul 1. märts kuni 31. oktoobrini 2022. aastal lahutatakse töötlemisettevõtte energiakulu, mis on tekkinud ajavahemikul 1. märts kuni 31. oktoobrini 2021. aastal ning saadud energiakulu vahe hüvitatakse.

Eelnõu § 7 lõige 2 kitsendab toiduainetööstuste sihtgruppi, suunates toetuse nendele toiduainetööstustele, kellel on toiduainete tootmise tegevusalal saadud müügitulu suurenemine 2022. aastal olnud oluliselt väiksem kui energiakulu suurenemine. Eeldus on, et suhtarv on halvenenud, kuna toiduainetööstuste (va kalatööstused) müügitulu suurenes 2022. aastal võrdluses 2021. aastaga Statistikaameti andmetel 25%, kuid energiahinnaindeksite alusel kallines elekter aastases võrdluses 2,1 korda, soojus 71% ja kütus 45%. Selleks, et kontrollida energiakulu ja müügitulu suhtarvu halvenemist vaadatakse toetuse taotlejate 2021. ja 2022. aasta majandusaasta aruannetel kandeid „Müügitulu“ ja „Energia“, juhul kui aruandes puudub rida „Energia“ tuleb toetuse taotlejal esitada vastavad kuludokumendid, millel kajastub aastane energiakulu. Füüsilisest isikust ettevõtjate puhul võetakse arvesse tuludeklaratsiooni vormi E rida 1.1.1 „Tulu kauba müümisest või vahendamisest ja teenuse osutamisest“, rida 2.1.1 ja rida 3.1.1. kokku ning kuludokumendid, millel kajastub ettevõtte tootmistegevusega seotud aastane energiakulu. Seega suhtarvu kindlaksmääramisel võetakse arvesse kogu töötlemisettevõtte energiakulu (sh. universaalteenuse hind) ning taotleja toiduainete tootmise tegevusalalt saadud müügitulu.

Arvutusnäited on järgmised: Näites I on energiakulu suhe müügitulusse 2021. aastal 0,0252 ning 2022. aastal 0,0348 ehk suhtarv on suurenenud 38%, seega on tegu üle 10%-lise suhtarvu halvenemisega ja taotleja saab toetust taotleda. Näites II on energiakulu suhe müügitulusse 2021. aastal 0,0252 ning 2022. aastal 0,0275 ehk suhtarv on suurenenud 9%, seega on tegu all 10%-lise suhtarvu halvenemisega ning taotleja toetust taotleda ei saa.

NÄIDE I		2021	2022	Muutus 2022 vs 2021
müügitulu	a	100 000 €	124 000 €	24%
energiakulu kokku	b	2521 €	4315 €	71%

energiakulu suhe müügitulusse	b/a	0,0252	0,0348	38%
-------------------------------	-----	--------	--------	-----

NÄIDE II		2021	2022	Muutus 2022 vs 2021
müügitulu	a	100 000 €	138 000 €	38%
energiakulu kokku	b	2521 €	3800 €	51%
energiakulu suhe müügitulusse	b/a	0,0252	0,0275	9%

Eelnõu §-s 8 sätestatakse toetuse suuruse arvutamine toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas.

Eelnõu § 8 lõike 1 kohaselt hüvitatakse energiakulu vahe järgmise valemi alusel: töötlemisettevõtte energiakulust ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2022. aastal lahutatakse töötlemisettevõtte energiakulu, mis on tekkinud ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2021. aastal. Energiakulude lahutamise tulemusel saadud energiakulu vahe hüvitatakse. Näiteks töötlemisettevõtte energiakulu ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2022. aastal oli kokku 40 000 eurot ning ajavahemikul 1. märts kuni 31. detsember 2021 oli energiakulu kokku 30 000 eurot. Sel juhul on arvutuskäik järgmine: 40 000 eurot – 30 000 eurot = 10 000 eurot. See tähendab, et toetust saab taotleda 10 000 euro hüvitamiseks. Kuna toetuse suurusele on kehtestatud eelnõu § 8 lõikes 3 piirangud ehk minimaalselt saab toetust taotleda 1 000 euro energiakulu vahe hüvitamiseks, siis näiteks kui 2022. aastal oli energiakulu 1 500 eurot ja 2021. aastal 750 eurot siis vahe jääb alla 1 000 euro (1 500 eurot – 750 eurot = 750 eurot), mis tähendab, et selle energiakulu hüvitamiseks toetust taotleda ei saa. Näiteks, kui taotleja alustas tegevust 30. juunil 2021. aastal, siis toetuse suurus arvestatakse järgmiselt: töötlemisettevõtte energiakulust ajavahemikul 1. juuli kuni 31. detsember 2022. aastal lahutatakse töötlemisettevõtte energiakulu, mis on tekkinud ajavahemikul 1. juuli kuni 31. detsember 2021. aastal ning hüvitatakse energiakulude lahutamise tulemusel saadud energiakulu vahe.

Eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatakse täiendav piirang toetuse suuruse arvutamisel. Elektrienergia kulu hüvitamisel ei võeta toetuse suuruse arvutamisel arvesse 2022. aastal elektrituruseaduse alusel universaalteenusena tarbitud elektrikulu, et vältida sama kulu topelt hüvitamist. Toetust ei anta elektrikulu hüvitamiseks selle perioodi eest, mil taotleja tarbis 2022. aastal elektrit universaalteenusena ehk keskmisest hinnast soodsama ühikuhinnaga, kuna sellel perioodil ei ole see toiduainetööstus sõja tõttu kasvanud elektrihindade tõttu negatiivset mõju kannatanud, vaid on negatiivse mõjuga paindlikult toime tulnud seda ennetades. Näiteks, kui taotleja hakkas 1. novembrist elektrit tarbima universaalteenusena, siis selle osa eest energiakulu hüvitust taotleda ei saa. Sellisel juhul saab toetust taotleda ajavahemiku 1. märts kuni 31. oktoober elektrikulu eest. Samuti ei võeta toetuse suuruse arvutamisel arvesse seda energiakulu, mida taotleja ostis tulumaksuseaduse § 8 tähenduses seotud isikult.

Eelnõu § 8 lõige 3 sätestab toetuse suuruse. Toetuse suurus arvutatakse töötlemisettevõtte energiakulust lähtuvalt ehk energiakulu, mis on tekkinud ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. detsembrini 2022. aastal lahutatakse 2021. aasta samal ajavahemiku töötlemisettevõtte energiakulu ning saadud vahe hüvitatakse. Küll aga sätestatakse, et minimaalselt saab taotleda toetust energiakulu hüvitamiseks 1 000 euro ulatuses ja maksimaalselt 200 000 euro ulatuses. See tähendab, et näiteks kui 2022. aastal oli energiakulu 2500 eurot ja 2021. aastal 1000 eurot, siis toetust saab taotleda 1500 euro hüvitamiseks.

Eelnõu § 8 lõikes 4 sätestatakse erand, mille kohaselt taotleja ning taotlejaga ühte kontserni kuuluvad ettevõtjad või konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad saavad kokku toetust taotleda 350 000 euro ulatuses. Kontserni kuuluvatele ettevõtjatele võimaldatakse toetust taotleda suurema summa ulatuses kui teistel ettevõtjatel (üksikettevõtjatel) tulenevalt sellest, et energiakulu kasvasid kõikidel ettevõtjatel olenemata nende suurusest ning sageli on kontserni kuuluvatel ettevõtjatel töötlemisettevõtteid rohkem kui üks ning kõikides nendes töötlemisettevõtetes kasvasid energiakulud, millest

tulenevalt sätestataksegi, et kontserni kuuluvad ettevõtjad saavad maksimaalset toetust kokku taotleda 350 000 euro ulatuses energiakulu hüvitamiseks.

Näiteks kui toiduainetööstuse kontserni A (emaettevõtja) kuuluvad toiduainetööstus B (tütarettevõtja) ja C (tütarettevõtja). Toiduainetööstus A (emaettevõtja) ja toiduainetööstus B (tütarettevõtja) soovivad nimetatud toetust taotleda. Toiduainetööstus A ja toiduainetööstus B mõlemad taotlevad toetust 200 000 eurot. Kui toiduainetööstusele A määrati juba toetust 200 000 euro ulatuses, siis toiduainetööstusele B saab maksimaalset määrata toetust 150 000 euro ulatuses, sest olenemata sellest, et maksimaalne toetuse suurus ühe taotleja kohta on 200 000 eurot, on sätestatud erand, et maksimaalne toetuse suurus ühte kontserni kuuluvatele toiduainetööstusele on kokku 350 000 eurot. Samuti kui näiteks ühte kontserni kuuluv üks toiduainetööstus taotleb abi 175 000 euro ulatuses ja samasse kontserni kuuluv teine toiduainetööstus taotleb samuti 175 000 eurot, siis täidavad nad maksimaalse 350 000 euro suuruse toetuse nõude. Toetuse suuruse arvestamisel järgitakse riigiabi ajutise raamistiku punkti 61 alapunktis a sätestatud piirmäära ja võetakse arvesse ühe ettevõtja (st kontserni ja valitseva mõju kaudu seotud ettevõtja) kohta makstud kogu riigiabi ajutise raamistiku alusel makstud toetused: nii käesoleval aastal kui ka 2022. aastal makstud toetused.

Ühte kontserni kuuluvate ettevõtjate osas kohaldatakse äriseadustiku § 6, mille kohaselt, kui üks äriühing on teises äriühingus osanik või aktsionär ning omab seal häälteenamust, nimetatakse osalevat ühingut emaettevõtjaks ja ühingut, kus ta osaleb, tütarettevõtjaks. Emaettevõtja tütarettevõtjaks on ka ühing, kus häälteenamus on teisel tütarettevõtjal või tütarettevõtjatel üksinda või koos emaettevõtjaga. Tütarettevõtjaks on ka ühing, kus teine ühing (emaettevõtja) omab selle osaniku või aktsionärina lepingu alusel või ilma selleta valitsevat mõju. Emaettevõtja koos tütarettevõtjatega moodustab kontserni. Kontsern ei ole piiratud Eesti Vabariigi territooriumiga.

Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju omavateks ettevõtjateks on tegutsevad ettevõtjad, kellest üks omab teise suhtes konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitsevat mõju. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 kohaselt on valitsev mõju võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või;
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Eespool toodud ühe ettevõtja käsitus tuleneb EL-i õiguses rakendatavast põhimõttest, mille kohaselt mitut eraldiseisvat ettevõtjat võidakse riigiabieskirjade kohaldamise eesmärgil lugeda üht majandusüksust moodustavaks. Sel juhul peetakse seda majandusüksust asjaomaseks ettevõtjaks. Euroopa Kohus arvestab enamusosaluse olemasolu ning muid asjaomaseid funktsionaalseid, majanduslikke ja orgaanilisi sidemeid. Eelnõu kohaselt loetakse üheks ettevõtjaks konkurentsiseaduse § 2 lõike 4 tähenduses valitseva mõju kaudu üksteisega seotud ettevõtjad.

Paragrahvi 8 lõikes 4 sätestatu eesmärk on vältida ebatervet konkurentsikeskkonda ning hajutada toetust ühtlasemalt enama arvu ettevõtjate vahel.

Eelnõu § 8 lõike 5 kohaselt kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks ei jätku piisavalt eelarvevahendeid ehk nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab rahaliste vahendite jaotuse käskkirjas sätestatud summat, siis vähendatakse vajaduse korral toetuse summat võrdeliselt iga taotleja kohta. Juhul kui vähendamise tulemusel jääb taotleja toetussumma alla 1000 euro, makstakse taotlejale vähendatud summa. Seega toetust saab taotleda minimaalselt 1000 euro ulatuses energiakulu hüvitamiseks ja maksimaalselt 200 000 euro ulatuses energiakulu hüvitamiseks ühe taotleja kohta ning kontserni kohta 350 000 euro ulatuses energiakulu hüvitamiseks. Toetus makstakse välja kas vastavalt saadud energiakulude vahena ehk eelnõu § 8

lõikes 1 toodud valemit kasutades saadud summas või vajaduse korral vähendatud toetuse summas.

Eelnõu 4. peatükk sätestab toetuse taotlemise, taotluse menetlemise ja toetuse maksmise.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse taotluse esitamise tingimused ja taotluse esitamise tähtaeg.

Eelnõu § 9 lõikes 1 sätestatakse toetuse taotlemise viis, aeg ja taotlusel esitatavad üldised andmed. Toetuse taotlus tuleb esitada elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas ajavahemikul 14. juunist kuni 21. juunini 2023. aastal ja põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas ajavahemikul 4. juulist kuni 11. juulini 2023 PRIA-le ja see peab sisaldama järgmisi üldandmeid:

1) haldusmenetluse seaduse § 14 lõike 3 punktides 1–4 nimetatud andmed, mis hõlmab taotluse esitaja nime, taotluse selgelt sõnastatud sisu, taotluse esitamise kuupäeva ja taotleja allkirja ning lisaks haldusakti või muu dokumendi kättetoimetamise soovitatavat viisi ning selleks vajalikke kontaktandmeid;

2) taotluse esitaja registrikood;

3) tegevusvaldkond, milles tekkinud majandusliku kahju osaliseks hüvitamiseks toetust taotletakse;

4) teave taotleja üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta, kui see teave ei ole äriregistrist kättesaadav. See tähendab, et kui taotleja kuulub kontserni, siis peab ta esitama andmed ka kontserni liikmete ja taotleja üle lepingu või muul alusel valitsevat mõju omava ettevõtja kohta. Nimetatud andmeid kasutatakse taotleja suuruse määramisel;

5) teave § 4 lõikes 3 nimetatud füüsilisest isikust ettevõtja põllumajandusettevõtte või töötlemisettevõtte ülevõtmise kohta;

6) teave taotleja suuruse kohta (kas tegemist on mikro-, väikese-, keskmise suurusega ettevõtjaga või suureettevõtjaga) Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) lisa 1 tähenduses.

Eelnõu § 9 lõikes 2 sätestatakse andmed, mida põllumajanduse esmatootmise tegevusvaldkonnas tegutsev isik peab taotlemisel lisaks üldandmetele esitama. Kartuli ja avamaa aianduse puhul tuleb taotlusel esitada katastriüksuse katastritunnus, millel paikneb taotleja põld, millel ta kasvatas kartulit, köögivilja, maasikaid, viljapuid ja marjapõõsaid, ja selle põllu number ning pindala 2022. aastal 0,01 hektari täpsusega, mille kohta ta toetust taotleb, kui taotleja ei ole nende põldude kohta 2022. aastal esitanud pindalatoetuse taotlust ega erakorralise toetuse taotlust ning kasvatatud põllumajanduskultuuri nimetus. Kui taotleja ei ole 2022. aastal esitanud pindalatoetuse taotlust, siis tuleb tal esitada lisaks andmed ka tema kasutuses olnud kogu põllumaa ja püsiluhtude aluse maa kohta. Esitada tuleb katastriüksuse katastritunnus, millel paiknes 2022. aastal taotleja põllumaa ja püsiluhtude alune maa, selle pindala 0,01 hektari täpsusega ja kasvatatud põllumajanduskultuur. Neid andmeid on vaja selleks, et oleks võimalik kontrollida müügitulu nõude täitmist. Katmikala korral tuleb esitada katastriüksuse katastritunnus, millel paikneb taotleja köetav kasvuhoone, kasvuhoone ehitisregistri kood ning köetav pind 2022. aastal ruutmeetri täpsusega, mille kohta ta toetust taotleb ning seal kasvatatud põllumajanduskultuuri nimetus ja kasvuhoone kasutusperiood. Taotleja tõendab kasvuhoone kasutusperioodi esitamisega oma tootmistegevust vähemalt üheksal kuul, sh oktoobris ja novembris 2022. aastal. Samuti on vaja taotlejal, kui ta tegeleb põllumajanduse esmatootmise tegevusvaldkonnaga, märkida nõusolek toetuse saamiseks vähese tähtsusega abina eelnõu § 2 lõikes 3 sätestatud juhul.

Eelnõu § 9 lõikes 3 sätestatakse, millised dokumendid peavad toiduainetööstused toetuse taotlemisel esitama lisaks lõikes 1 nimetatule. Toetuse saamiseks tuleb esitada järgmised dokumendid: 1) arve või muu dokumendi, millega tõendatakse energiakulu suurus ajavahemikul 1. märtsist kuni 31. detsembrini 2022. aastal ning 1. märtsist kuni 31. detsembrini 2021. aastal; 2) energiakulu tasumist tõendav maksekorraldus või väljatrükk või arvelduskonto väljavõte;

3) kui töötlemisettevõttes 2022. aastal elektrituruseaduse alusel tarbiti elektrit universaalteenusena, siis peab esitama elektrilepingu koos teabega selle kohta, kas ja kui suures koguses ja millisel perioodil on taotleja 2022. aastal elektrituruseaduse alusel tarbinud elektrit universaalteenusena. Näiteks kui töötlemisettevõttes tarbiti elektrit 1. novembrist 31. detsembrini universaalteenusena, siis selle osas eest elektrikulu kohta hüvitust taotlelda ei saa. Sellisel juhul saab toetust taotlelda ajavahemikul 1. märts kuni 31. oktoober elektrikulu eest.

Selles lõikes nimetatud dokumente kasutatakse toetuse suuruse arvutamiseks. See tähendab, et nende dokumentidega tõendatakse tekkinud energiakulu suurust ning ka seda, et taotleja on need kulud varasemalt tasunud ning sellest tulenevalt on toetuse taotlemine energiakulu hüvitamiseks põhjendatud.

Sama isik võib esitada taotluse ühes või mitmes § 3 lõikes 1 nimetatud põllumajandustoodete esmatootmise tegevusvaldkonnas ja ka toiduainetööstuse tegevusvaldkonnas, tingimusel, et ta vastab asjaomases valdkonnas toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Riigiabi ajutise raamistiku punkti 63 kohaselt võib abisaav ettevõtja tegutseda mitmes sektoris, mille suhtes kohaldatakse punkti 61 alapunkti a ja punkti 62 alapunkti a kohaselt erinevaid maksimumsummasid, sealjuures tagab asjaomane liikmesriik sobivate vahenditega, näiteks eraldi raamatupidamisarvestuse abil, et iga sellise tegevusala puhul peetakse kinni asjakohasest ülemmäärast ning et ühe ettevõtja kohta ühes liikmesriigis ei ületata maksimaalset 2 miljoni euro suurust kogusummat. Kui ettevõtja tegutseb üksnes punkti 62 alapunktiga a hõlmatud põllumajandustoodete esmatootmise sektoris, ei tohi ületada ühe ettevõtja kohta ühes liikmesriigis 250 000 euro suurust kogusummat.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse toetuse taotluse kontrollimine.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt vaatab PRIA taotluse läbi, selgitades välja selles esitatud andmete piisavuse ja korrektsuse. Seejärel kontrollib PRIA taotleja vastavust nõuetele:

– seakasvatuse tegevusvaldkonnas esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandusloomade registrisse kantud andmete alusel kindlaks need sealihatootjad, kes pidasid 31. detsembri 2022. aasta seisuga põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt üht emist või muid sigu, kelle pidamisest ta oli registripidajat teavitanud hiljemalt 2023. aasta 16. jaanuariks ja kelle karjas oli 2022. aastal sigade liikumisi tegevuskohast välja või tapamajja ning emiste või sigade arvu, kelle kohta toetust antakse;

– linnukasvatuse tegevusvaldkonnas esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandusloomade registrisse kantud andmete alusel kindlaks need linnulihakasvatatajad, kes pidasid põllumajandusloomade registri andmetel 2022. aasta aprillist kuni detsembrini keskmiselt kokku vähemalt 25 broilerit, parti, hane, kalkunit või vähemalt 25 munakana või vähemalt 100 vutti, kelle pidamisest ta oli registripidajat teavitanud hiljemalt 2023. aasta 16. jaanuariks. Samuti seda, et nimetatud linnukasvatataja oli saanud 2022. aastal müügitulu põllumajandussaaduste müügist ning lindude keskmise arvu, kelle kohta toetust antakse;

– kartuli ja avamaa aianduse valdkonnas esitatud taotluse puhul teeb PRIA põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri või maakatastri (põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kandmata põllumajandusmaa korral) andmete või muude andmete põhjal, mis on PRIA-le kättesaadavad kindlaks need kartuli-, köögivilja-, maasika-, puuvilja- ja marjakasvatatajad, kes kasvasid 2022. aastal kartulit vähemalt 0,5 hektaril, köögiviljakultuure vähemalt 0,5 hektaril, puuvilja- ja marjakultuure ja maasikat kokku vähemalt 0,5 hektaril ning 2022. aastal põllumajandussaaduste müügist saadud müügitulu (vähemalt 500 eurot) kogu taotleja kasutuses olnud põllumaa ja püsilikultuuri hektari kohta majandusaasta aruande või tuludeklaratsiooni vorm E või muude andmete põhjal, mis on PRIA-le kättesaadavad;

– katmikala aianduse valdkonnas esitatud taotluse puhul teeb PRIA kindlaks need köögivilja-, köögivilja- ja maitsetaimede-, maasika ja lillekasvatatajad, kes kasvasid 2022. aastal sügistalve perioodil köetavas kasvuhoones köögivilja, köögivilja- ja maitsetaimi, maasikaid ja lilli, kasvuhoone vastavuse määruses sätestatud tingimustele ning põllumajandussaaduste müügist saadud müügitulu olemasolevate andmete või muude andmete põhjal, mis on PRIA-le kättesaadavad.

Kui taotluse menetlemise käigus ilmneb, et sama põllu kohta on 2022. aastal ja käesoleva toetuse raames toetust taotlenud erinevad taotlejad, tuleb PRIA-l välja selgitada tegelik kasvataja ehk tekkinud majanduslikku kahju saanud ettevõtja.

Samuti võib PRIA taotluse menetlemisel asjaolud kindlaks teha kohapealse kontrolli käigus.

Müügitulu tuleb mõista nii nagu on mõiste sisustatud finantsalastes õigusaktides. Juhul kui majandusaasta aruanne või tuludeklaratsiooni vorm E on esitamata, on taotlejal toetuse saamise üks nõuetest täitmata.

Edasi selgitab PRIA konkurentsiseaduse alusel peetava riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse kantud andmete alusel välja, kas nõuetele vastava toetuse taotleja, arvestades ühe ettevõtja nõuet, toetussumma jääb riigiabi kumuleerimisreegleid järgides riigiabi ajutises raamistikus ettenähtud 250 000 euro limiidi piiresse või mitte. Kui nõuetele vastava toetuse taotleja 250 000 euro limiit on juba enne toetussumma lisandumist täis või kui toetussumma lisandumisega limiiti ületatakse, siis selgitab PRIA välja, kas taotlejale on võimalik vastavalt kas kogu toetussumma või riigiabi ajutises raamistikus ettenähtud limiiti ületav toetussumma osa anda komisjoni määruse (EL) nr 1408/2013 kohaselt vähese tähtsusega abina. Nimetatud määruse artikli 2 lõikes 2 sätestatud ühe ettevõtja nõudele vastamist saab kontrollida eelkõige äriregistri andmete alusel. Toidutöötlemise valdkonnas ajutise riigiabi raamistiku punkti 61 kohaselt ei ole lubatud, et abi kogusumma ettevõtja kohta ületaks ühelgi ajahetkel 2 miljonit eurot.

Eelnõu § 10 lõike 2 kohaselt esitab PRIA Maksu- ja Tolliametile taotlejate nimekirja tuludeklaratsiooni vormi E andmete saamiseks.

Eelnõu § 10 lõikes 3 sätestatakse, et taotleja majandustegevusega seotud andmed tehakse kindlaks 2022. aasta majandusaasta aruande ja tuludeklaratsiooni vorm E andmete põhjal, mis peab olema esitatud äriregistrile või Maksu- ja Tolliametile hiljemalt 30. juuniks. See kuupäev on tähtajaks, mil on majandusaasta aruande esitamise kohustus kõigil juriidilistel isikutel, kelle majandusaasta lõppes 31. detsembril 2022. Majandusaasta aruanne tuleb esitada ka juhul, kui majandustegevust ei ole toimunud.

Eelnõu § 10 lõike 4 kohaselt teeb taotleja PRIA-le teatavaks kõik taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse taotluse rahuldamine ja toetuse maksmine.

Eelnõu § 11 lõikes 1 sätestatakse, et PRIA teeb erakorralise toetuse taotluse rahuldamise otsuse, kui taotleja vastab toetuse saamiseks esitatud nõuetele.

Eelnõu § 11 lõike 2 kohaselt teeb PRIA taotluse rahuldamise otsuse sellise tähtaja jooksul, et erakorraline toetus oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole hiljemalt 31. detsembril 2023. aastal, kuid mitte enne, kui Euroopa Komisjon on riigiabi teatise kohta teinud lubava otsuse.

Eelnõu § 11 lõike 3 kohaselt ja juhul kui Euroopa Komisjoni otsusest tulenevalt muudetakse riigiabina antava toetuse tingimusi, antakse taotlejale tähtaeg taotlus meetme tingimustega kooskõlla viimiseks. Kui taotleja ei ole nõus taotluse muutmise või ei muuda taotlust määratud tähtaja jooksul, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Eelnõu § 11 lõikes 4 sätestatakse, et taotlus jäetakse rahuldamata kui Euroopa Komisjon riigiabi luba ei anna ning toetust ei ole võimalik anda vähese tähtsusega abina.

Eelnõu 5. peatükis sätestatakse rakendussätted.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse maaeluministri 16. jaanuari 2023. a määruse nr 2 „2023. aastal maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks antavad toetused” muutmine. Muudatuse kohaselt lisatakse erakorraline toetus toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks 2023. aastal maaelu ja põllumajandusturu korraldamiseks antavate toetuste nimekirja.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse määruse kehtivus. Määrus kehtib kuni 30. juunini 2024. aastal.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks järgmised Euroopa Liidu õigusaktid:

- Euroopa Komisjoni 17. märtsi 2023. a teatis „Riigiabimeetmete ajutine kriisi- ja üleminekuraamistik majanduse toetamiseks pärast Venemaa kallaletungi Ukrainale” (ELT C 101, 17.03.2023, lk 3-24);
- komisjoni määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähesel tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9–17).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <http://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

2022. aasta põllumajanduse majandusarvestuse esialgse hinnangu alusel (avaldatud 06.12.2022) kujunes 2022. aastal põllumajanduse majandusharu kogutoodangu väärtuseks tootjahinnas 1,6 mld eurot, sellest linnukasvatus (sh munade tootmine) moodustas 4%, seakasvatus 5%, katmikalatoodang, värske aedvili, puuvili, marjad ja kartul 3,5% ehk kokku ~199 mln eurot (~12%). Kokku on hinnanguliselt toetuse sihtgrupis 66 seakasvatajat, 306 linnukasvatajat ja munatootjat, ~800 köögivilja, puuviljakultuuride ja marjade ning kartulite kasvatajat, kelle kasutuses on üle 98% vastavatest loomadest, lindudest või kasvatatavate kultuuride pinnast. Tootmiskulud on nendes sektorites võrreldes tuludega loomühiku või kasvupinna hektari või ruutmeetri kohta tõusnud enam ja toetusega hüvitatakse osa sellest enam kallinemisest. Toetusega hüvitatakse kuni 67% söödakulu enam kallinemist võrdluses tuluga loomühiku kohta linnu ja seakasvatases ning väetise- ja energiakulu enam kallinemist võrdluses tuluga hektari kohta aianduskultuuride ja kartulikasvatases.

Toiduainetööstuste (va kalatööstused) ostetud energia kulu, sealhulgas kütuse kulu, oli 2021. aastal 51 mln eurot, müügitulu samal ajal 1,856 mld eurot ehk ostetud kütuse ja energia kulu ühe euro müügitulu kohta oli 0,027 eurot. Hinnates 2022. aasta energia- ja kütusekulu suurenemist Statistikaameti hinnaindeksite alusel (elekter +2,1 korda, soojus +71% ja kütus +45%) kujuneb ostetud kütuse- ja energiakuluks ~91 mln eurot ning võttes arvesse toiduainetööstuste I–III kvartali müügitulu suurenemist +23% (Statistikaamet) 2022. aastal võrdluses 2021. aastaga, kujuneb müügituluks 2,297 mld eurot, seega ühe euro müügitulu kohta on ostetud kütuse ja energiakulu 0,0397 eurot. Toiduainetööstuste energia ja kütuse hinnangulisest kogukallinemisest (+40 mln eurot 2022. aastal võrdluses 2021. aastaga) on võimalik toetusega toiduainetööstustele hüvitada ~12%. Toetuse saajaid on hinnanguliselt kuni 500 ettevõtjat.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

2023. aasta riigieelarvega eraldati toidujulgeoleku tagamiseks ja põllumajanduse konkurentsivõime säilitamiseks 10 mln eurot sihipäraselt suunatud siseriikliku toetuse maksmiseks. Toetuse administreerimiskulu on 2% eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Erakorralise toetuse põhimõtteid tutvustati maaeluministrit nõustava põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu 10.01.2023. a istungil. Istungi protokolliga saab tutvuda Maaeluministeeriumi veebilehel: <https://www.agri.ee/maaelu-pollumajandus-toiduturg/pollumajanduse-ja-maaelu-arengu-noukogu-pman>.

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks PRIA-le.

Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega, millega arvestamise ja mitteamvestamise kohta on koostatud seletuskirja lisa tabel.

Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le, kes esitas eelnõu kohta lisaettepanekud. Samuti esitasid ettepanekud Eesti Tõusigade Aretusühistu, AS Rakvere Farmid, Eesti Toiduainetööstuse Liit, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ja Tanel Tang. Ettepanekutega arvestamine või mitteamvestamine on välja toodud seletuskirjale lisatud tabelis.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler